

Dün gece (18 Nisan 2023) CNN kanalındaki bir açık oturumda kendisine “Güvenlik Politikaları Uzmanı” ünvanı vermiş bir kişinin Türkiye’nin İnsansız Hava Araçları geçmişi ve özellikle Baykar A.Ş. firmasıyla ilgili hararetli, ancak pek de gerçeği yansıtmayan yorumlar yaptığını gördüm. Doz aşımı sebebiyle kaldıramadığım için programın tamamını izlemedim, ancak izlediğim kısımıyla ilgili kamuoyunu bilgilendirmeyi de konuya 30 yılını vermiş biri olarak görev sayıyorum.

Hikaye uzun ve ayrı bir kitabı da hak ediyor. Rahmetli Ahmet Nuri Yüksel hocanın kaleme aldığı, çoğu yanlış ve yanlı değerlendirmelerle dolu, ancak bugünlere bakıldığında bir misyonu da üstlenmiş olduğu anlaşılan “Türkiye’de İnsansız Uçak Aldatmacası” kitabını da bu şekilde teni bir kitapta tekzip etmek gerekli diye düşünüyorum.

Öncelikle dünkü programda Baykar A.Ş. firmasının hiç bir devlet yardımı almadığından bahsedildi. Bu firmaya verilen görünen ve görünmeyen devlet destekleri aşağıdaki gibidir.

- 1) 4 Eylül 2019 yılında çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamesi (1) ile bu firmaya İHA tesisi kurması için 600 milyon TL (o zamanın kuruyla 105 milyon dolar hibe edilmiş ve vergi muafiyetleri (vergi indirim oranı %100, yatırıma katkı oranı %120) uygulanmıştır. Bu tarihte devletin sahip olduğu TUSAŞ’ta atıl üretim kapasitesi bulunduğunu ayrıca vurgulamak gerekiyor.
- 2) Bu kararnamede gözden kaçırılmaması gereken önemli bir ayrıntı, 2010 yılında SSM’nin (şimdiki SSB) büyük oranda TUSAŞ’a hazırlattığı İHA Yol Haritası’nda yer alan gelecekte hedeflenen AKINCI ve Muharip İHA İHA projelerinin, normalde ihaleye çıkılması gerekirken bu firmaya verileceği kabulü yapılmış olmasıdır.
- 3) Nitekim 2016 yılında TUSAŞ’a atanan ve iktidara ve bahse konu firma sahibine yakınlığıyla tanınan Genel Müdür, göreve başladıktan çok kısa bir süre sonra TUSAŞ’ın geliştirdiği ANKA projesinin devamı niteliğindeki AKINCI projesine TUSAŞ olarak katılmama yönünde Yönetim Kurulu’na müzekkere vererek bu yönde karar aldırılmıştır.
- 4) Şartnamelerde yer alan İHA özelliklerinin detayınagizlilik sebebiyle burada girilmesi uygun olmaz. Ancak AKINCI İHA’dan beklenen 15 kadar teknik özelliğin 10’dan fazlası ANKA projesiyle TUSAŞ tarafından kazanılmış ve sahada denenmiş özelliklerdir. Buna karşılık, AKINCI projesi bu özelliklerden sadece 3 kadarına sahip TB2 İHA’sını geliştiren Baykar A.Ş. firmasına, TUSAŞ üst yönetiminin de katkılarıyla(!) ihalesiz olarak verilmiştir. Devlet kaynaklarıyla geliştirilen ANKA altyapısı yok sayılmış, bu altyapıyı yeniden geliştirmesi için Baykar A.Ş. firmasına kaynak aktararak devlet zarara da uğratılmıştır. Önemli bir detay, ANKA projesi kapsamı da Türkiye ve çevresinde uydu üzerinden çok sayıda İHA’yı kontrol etmek için bir üssümüzde kurulan altyapı da, uyumsuzluğu sebebiyle AKINCI’da kullanılamaz hale gelmiş ve dublike bir merkez daha kurularak uğratılan zarar daha da katlanmıştır.
- 5) TUSAŞ’ın yurtdışında girdiği ve kazanma ihtimali yüksek olan ihalelerin bir kısmında “yukarıdan” gelen talimatlarla teklifler geri çektirilmiş, Baykar A.Ş.’nin çoğu zaman şartnamelerin tamamını sağlamayan, ANKA’dan daha az kapasiteli TB2 ürünüyle buralara teklif vermesinin önü açılmıştır. Maalesef bu ihalelerin bir kısmı da kaybedilmiştir.
- 6) AKINCI projesine girilmeme yönünde TUSAŞ Genel Müdürü’nün aldırıldığı karar sebebiyle önünü göremeyen ve demoralize olan ANKA projesinde ortalama 6-7 yıl deneyimli 70 kadar TUSAŞ mühendisi, kararın alınmasının ardındaki 2 yıllık sürede şirketten ayrılmışlardır, önemli bir kısmı yurtdışına çalışmaya gitmiştir. Yaklaşık 500 adam-yıllık bu değerın telafisi maalesef çok kolay görünmemektedir.

7) TUSAŞ'ın devletten destek almadan kendi öz kaynaklarıyla ANKA altyapısı üzerine geliştirdiği AKSUNGUR İHA, bu beyin göçünü bir nebze olsun yavaşlatsa da, bu personelin bağlı olduğu orta kademe yöneticilere uygulanan mobbing'in üzerlerindeki olumsuz etkileri sebebiyle tekrardan hızlanmıştır.

8) 2022'den itibaren TUSAŞ'a uygulanan negatif ayrımcılık konusunda "kantarın topuzunun biraz fazla kaçtığı" düşünülerek ve bu yönde haberlerin çıkmaya başlamasından da çekinilerek ihracat konusunda TUSAŞ'ın önü kısmen açılmış, ANKA ve AKSUNGUR yurt dışı satışları başlayabilmiştir. Ancak geçmişteki hatalı politikaların sonuçlarının geriye alınması maalesef mümkün değildir.

9) Baykar A.Ş.'nin TB2 ürününün yurtiçi satışlarında başlangıçta pozitif ayrımcılık yapılmış, firmaya ilave satışlar ve kabul testleri konusunda kolaylıklar sağlanmıştır. Ürünle ilgili bazı eksiklikleri dile getiren personelin üzerinde baskı kurulduğu, hatta görev değişikliği yapıldığı yönünde duyular olmuştur.

10) Sahada çok sayıda uçan TB2, ANKA'dan daha hızlı bir şekilde uçuş saati biriktirmiş, bunun sonucu hata ve eksikleri giderilerek operasyonel anlamda olgunluğa erişmiş ve başarı kazanmıştır.

11) Yurtiçindeki bu operasyonel başarı sebebiyle Baykar A.Ş. firmasının TB2 ürünü, bir çok ülkenin ilgisini çekmiş, Libya, Azerbaycan ve Ukrayna gibi sahalarda elde edilen başarılarla da ihracatının önü açılmıştır. Bu aşamada firmaya gösterilen dış ilişkiler ve finansman konularındaki pozitif ayrımcılığın da muhakkak ihracata bir miktar etkisi olsa da, ürün başarılarıyla kendisi kanıtlamıştır.

12) İHA konusunda gerek TUSAŞ, gerek Baykar A.Ş. ve Vestel A.Ş. gibi İHA geliştiren firmalarla, bunlara alt sistem sağlayan başta ASELSAN, ROKETSAN, SAGE ve HAVELSAN olmak üzere bir çok savunma sanayi firmasından oluşan bir ekosistem mevcuttur. "Savunma Politikaları Uzmanımızın" ve diğer bazı çığırta kanların söylediği gibi seçimden sonra bu ekosistemi geriye döndürecek bir yönelim olması mümkün değildir. İyi bir planlamayla ülkemizin bu ve diğer konulardaki geleceği çok parlaktır ve bulunduğumuz bölge itibarıyla da bir zorunluluktur. Bununla birlikte yukarıda örneklenen pozitif ayrımcılığın seçimden sonra aynı şekilde uygulanması da beklenmemesi gerekir. Konunun bu sözde uzmanlar ve diğer bazı yorumcularla eskale ve ajite edilmesinin sebebi de tam olarak budur; yeni dönemde adil rekabet koşullarının geçerli olacak olmasıdır.

(1)<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/09/20190905-1.pdf>

(2)http://ercancinar.com/wp-content/uploads/2017/10/SSM_%C4%B0HA_Sistemleri_Yol_Haritas%C4%B1_2012.pdf

ANKA (TUSAŞ)

TB-2 (Baykar A.Ş.)

AKSUNGUR (TUSAŞ)

AKINCI (Baykar A.Ş.)